

vestlandsindeks™

KVARTALSVIS FORVENTNING SINDEKS FOR VESTLANDSK NÆRINGS LIV

Usikker etterspørselsside bremser investeringene

INDEKSEN NÅR NYTT BUNNIVÅ

Alle underindeksene til resultatindeksen trekker ned, men det er særlig etterspørselsindeksen og lønnsomhetsindeksen som trekker mest ned.

LABER INVESTERINGSLYST

Nesten halvparten av bedriftene på Vestlandet mener at 2016 ikke er et godt år å gjøre investeringer.

ØKT OPTIMISME

Overnattings- og serveringsnæringen nyter godt av en svak kronekurs og høy etterspørsel.

Fakta om Vestlandsindeks

Vestlandsindeks er en kvartalsvis temperaturmåler for næringslivet på Vestlandet utarbeidet av Sparebanken Vest i samarbeid med Respons Analyse, og ble første gang presentert februar 2012.

Dette er den 18. utgaven av Vestlandsindeks, og undersøkelsen ble gjennomført blant 700 bedrifter i perioden 12.–22. april 2016. Bedriftene er tilfeldig utvalgt med to eller flere ansatte, fordelt på 200 bedrifter i Rogaland, 200 bedrifter i Hordaland og Møre og Romsdal og 100 i Sogn og Fjordane. Respondentene blir spurt om viktige indikatorer som for eksempel etterspørsel, sysselsetting, investering og markedsutsikter de tre foregående månedene og hvordan de forventer at utviklingen skal bli neste halvår.

Vestlandsindeks kan være mellom 0 og 100. Et tall over 50 indikerer at bedriftene har et positivt syn på den økonomiske situasjonen og utviklingen, mens et tall under 50 indikerer pessimisme.

For første kvartal 2016 viser Vestlandsindeks en resultatindeks på 56,4 og en forventningsindeks på 60,6. Resultatindeksen viser bedriftenes opplevelse av markedssituasjonen de siste tre måneder mens forventningsindeksen viser bedriftenes forventninger til markedssituasjonen de neste seks måneder. Tilsvarende tall for andre kvartal 2015 var 59,8 og 63,0.

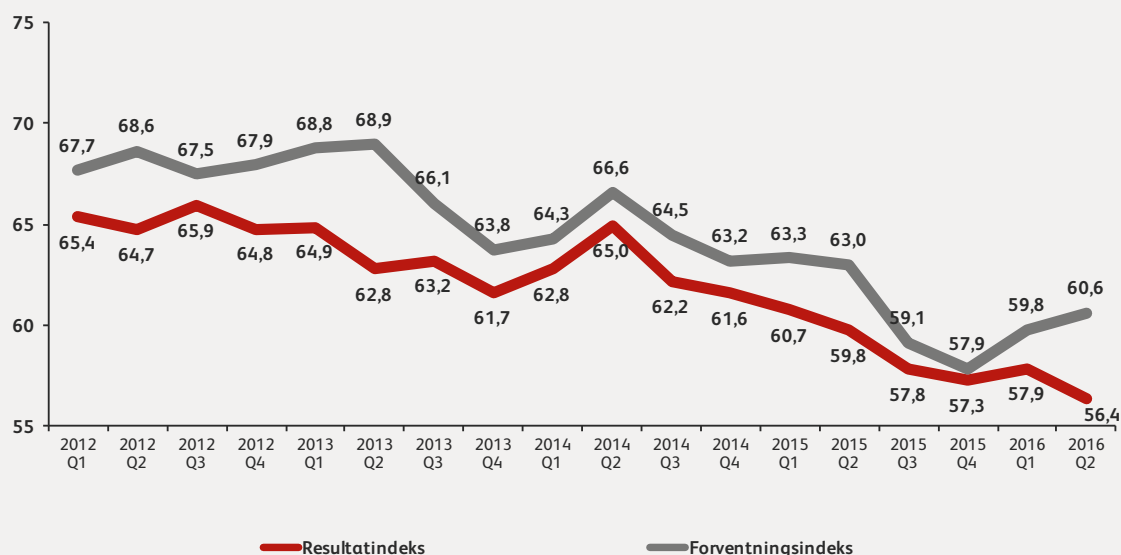
Fortsatt krevende tider på Vestlandet

Resultatindeksen når nytt bunnivå.

Vestlandsindeks 2/2016 viser at den negative utviklingen på Vestlandet fortsetter, og resultatindeksen kommer ut på et rekordlavt nivå. Norsk økonomi, og særlig Vestlandet er hardt rammet, etter at oljeprisen har falt kraftig og oljeinvesteringene har stupt. Fortsatt varsles det om kutt i oljenæringen, og vi

ser at det påvirker andre næringer. Ringvirkningene er ikke over. Nær halvparten av bedriftene på Vestlandet mener at 2016 er et dårlig år for større investeringer. Samtidig bidrar blant annet den svake kronekursen til økt etterspørsel i turistnæringen. Det bidrar til økt optimisme i forventningsindeksen.

Vestlandsindeks 2/2016

Resultatindeksen, som indikerer hvordan bedriftene på Vestlandet har opplevd den økonomiske situasjonen de siste tre måneder faller til et rekordlavt nivå, fra 57,9 poeng i forrige rapport til 56,4 poeng. Vestlandsindeks viser videre at det har vært en negativ utvikling i alle underindeksene, men at det er særlig etterspørselsindeksen og lønnsomhetsindeksen som trekker ned. Det er mindre endringer i underindeksene investering og sysselsettingen.

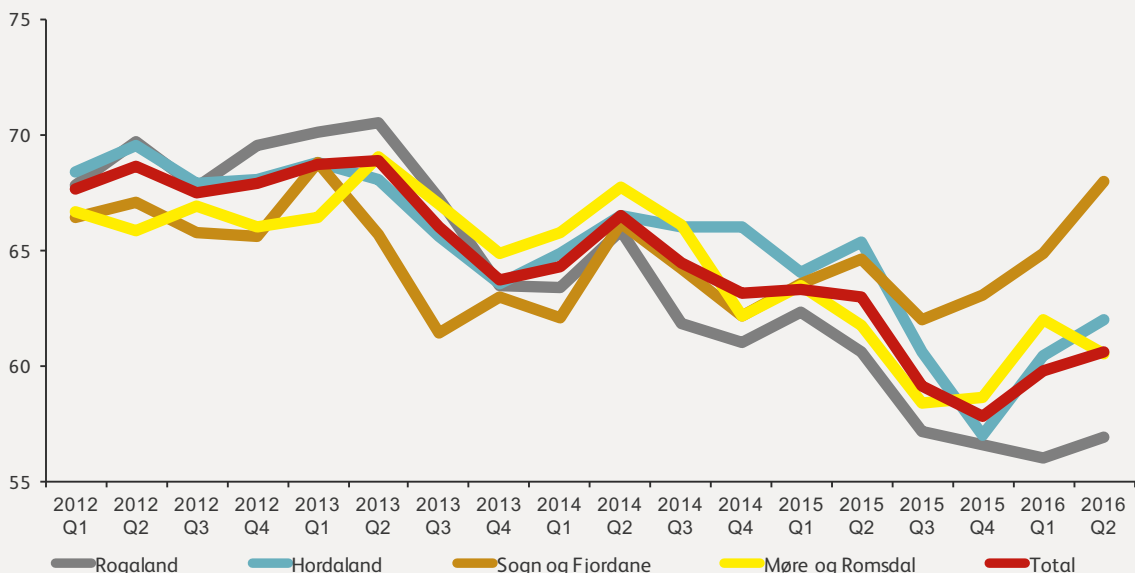
Forventningsindeksen, som viser forventet utvikling neste seks måneder, stiger fra 59,8 poeng til 60,6 poeng. Alle underindeksene, utenom etterspørsel, trekker opp. Økningen kan skyldes at vestlandsbedriftene er for optimistiske eller at man nå faktisk kan forvente en reel oppgang i den økonomiske aktiviteten. I så fall er de mer positive enn bedriftene som blir intervjuet i forbindelse med Norges Banks regionale nettverk 1-2016. Rapporten viser at bedriftene i region Sørvest har en forventning om fortsatt reduksjon i produksjonen de neste seks måneder. Aktiviteten er imidlertid noe bedre i Nordvestområdet, ettersom veksten samlet sett forventes å være rundt null det neste halve året.

Fra Vestlandsindeks 2/2016 kommer det frem at det er særlig bedrifter hvor omsetningen ikke er relatert til olje og gasssektoren og med en stor andel av omsetningen er rettet mot eksportmarkedet som er blitt mer optimistiske. Dette henger sammen med

de type bedrifter vi finner eksempelvis i Sogn og Fjordane hvor optimismen også er størst. Hordaland og Rogaland kan også vise til noe økte forventninger det neste halve året. Sogn og Fjordane rapporterer om høyere etterspørsel, økt sysselsetting og noe høyere investeringer de siste tre måneder. Denne utviklingen forventes å fortsette i løpet av det neste halve året. Årets tre første måneder har vært tøft for Rogaland ettersom Vestlandsindeks 2/2016 viser fall i alle underindeksene utenom sysselsetting. Samlet forventningsindeks for fylket trender nedover, men ting kan tyde på at indeksen nå er nær bunnen. For det neste halve året forventer Rogalandsbedriftene at etterspørselen, investeringene og lønnsomheten vil ta seg noe opp igjen. Også Hordalandsbedriftene melder om at de siste tre månedene har vært noe svakere i forhold til i forrige periode og alle underindeksene trekker ned. For det neste halve året har imidlertid flere bedrifter en forventning om at markedsituasjonen for bedriftene skal bedres, til tross for at etterspørselen forventes å være svak. Bedriftene i Hordaland venter økt lønnsomhet, noe høyere investeringer og sysselsetting.

I Møre og Romsdal melder bedriftene om en noe dårligere utvikling de siste tre måneder i forhold til i forrige rapport. Det samme gjelder for det neste halve året, hvor underindeksene for etterspørsel, investering og sysselsetting trekker forventningsindeksen ned. Lønnsomhetsindeksen fortsetter derimot å stige.

Forventningsindeks etter fylke

Ser man på utviklingen i de forskjellige næringene har de fleste bransjer tilbakelagt en dårligere tremånedersperiode enn i forrige rapport. Næringsgruppen *industri, kraft og oljeutvinning* skiller seg her ut med å melde om en positiv utvikling. Økt optimisme

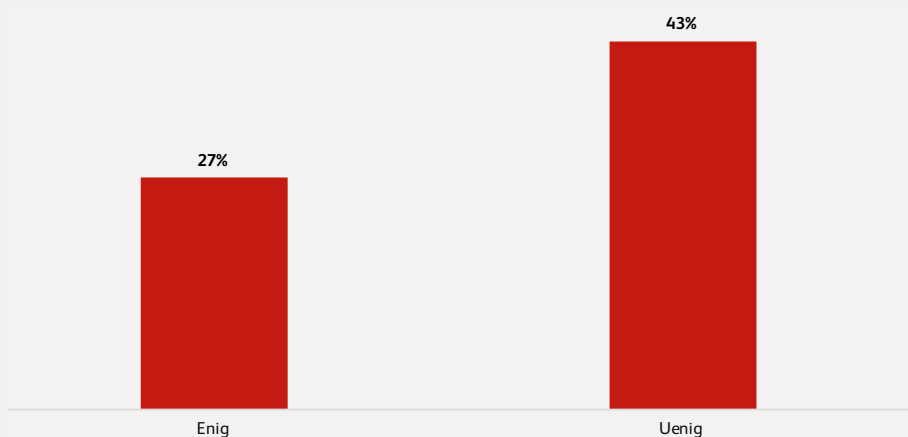
i denne næringsgruppen kan sees i sammenheng med at fallet i industriproduksjonen har stoppet opp og at vi har sett en svak bedring i deler av den tradisjonelle industrien.

Laber investeringslyst på Vestlandet

Nesten halvparten av bedriftene på Vestlandet mener at 2016 ikke er et godt år å gjøre investeringer. Kun 27 prosent vurderer 2016 som et godt investeringsår.

Dette skjer på tross av at renten er lav og at bedriftene trolig har bedre sjansen for å få gode tilbud.

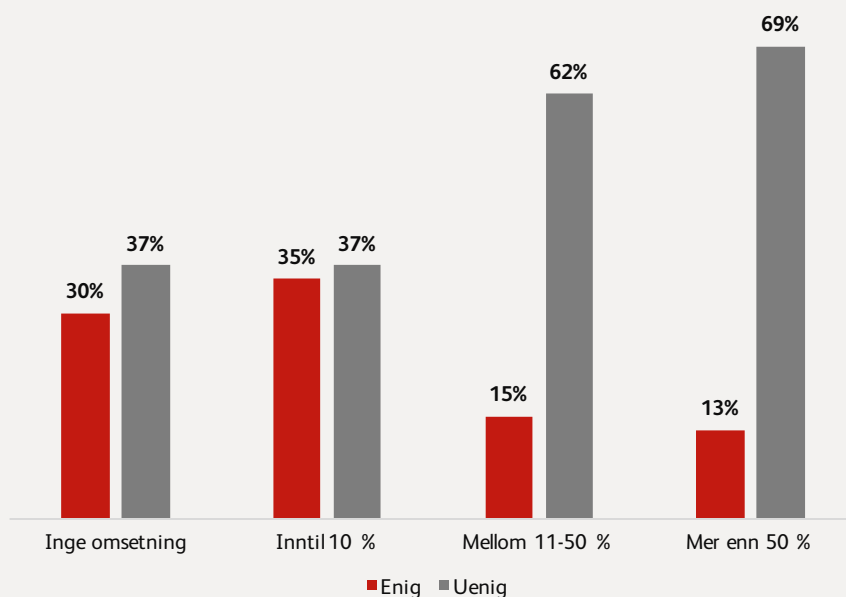
2016 vil være et godt år for bedriftene på Vestlandet å gjøre større investeringer

Av Vestlandsindeks 2/2016 kommer det frem at det er bedrifter med større andel rettet mot olje- gass-sektoren som er minst optimistiske med hensyn til investeringsklimaet i 2016. Nærmere 70 prosent av de med mer enn 50 prosent av virksomheten knyttet

til olje og gass mener at 2016 er et dårlig år å gjøre investeringer. Til sammenligning svarer 37 prosent av de med ingen omsetning rettet mot olje og gass det samme.

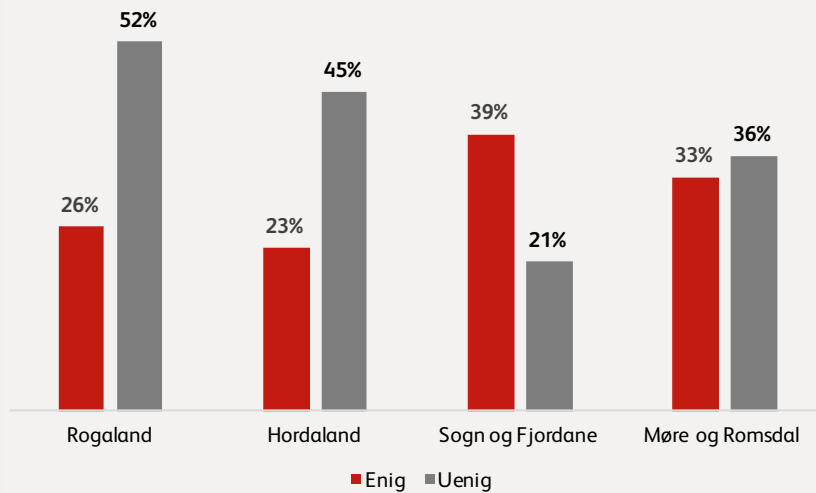
ANDEL AV OMSETNINGEN KNYTTET TIL OLJE- OG GASSRELATERT VIRKSOMHET Er 2016 et godt år for å gjøre investeringer?

Forskjellen mellom olje og ikke-olje relaterte bedrifter reflekteres også i de fylkesvise forskjellene. 52 prosent av bedriftene i Rogaland er uenig om påstanden om at 2016 er et godt år for å gjøre større investeringer. Sogn og Fjordane peker seg igjen ut med de mest

optimistiske bedriftene, hvor majoriteten mener at 2016 er et godt år for å gjøre investeringer. I Møre og Romsdal er det liten forskjell mellom positive og negative bedrifter.

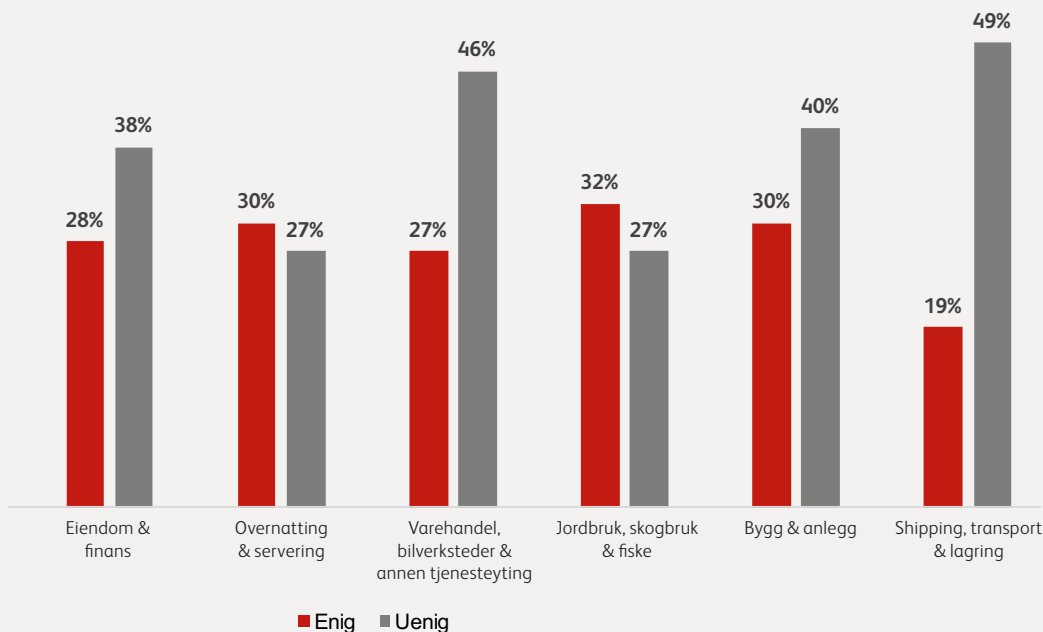
HVOR LIGGER BEDRIFTENE?
Er 2016 et godt år for å gjøre investeringer?

Det er særlig i bransjene *shipping, transport og lagring* og *varehandel, bilverksteder og annen tjenesteyting* hvor det er en overvekt av bedrifter som er uenig i påstanden om at 2016 vil bli et godt investeringsår.

I næringene innenfor *overnatting og servering* og *jordbruk, skogbruk og fiske* er det flere som sier seg enig i påstanden.

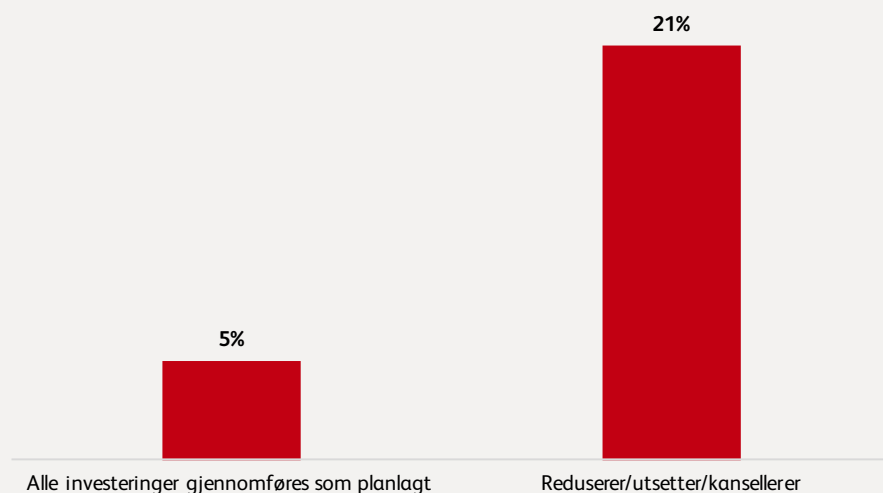
HVILKE NÆRINGER?
Er 2016 et godt år for å gjøre investeringer?

Når Vestlandsindeks 2/2016 spør bedriftene om de i løpet av det siste året har hatt planlagte investeringer som har blitt besluttet redusert, utsatt eller kansellert, svarer hele 1 av 5 bedrifter at dette er tilfellet. Bare

5 prosent svarer at investeringene gjennomføres som planlagt. Med 74 prosent svarer flesteparten av vestlandsbedriftene at de ikke har planlagt investeringer det siste året.

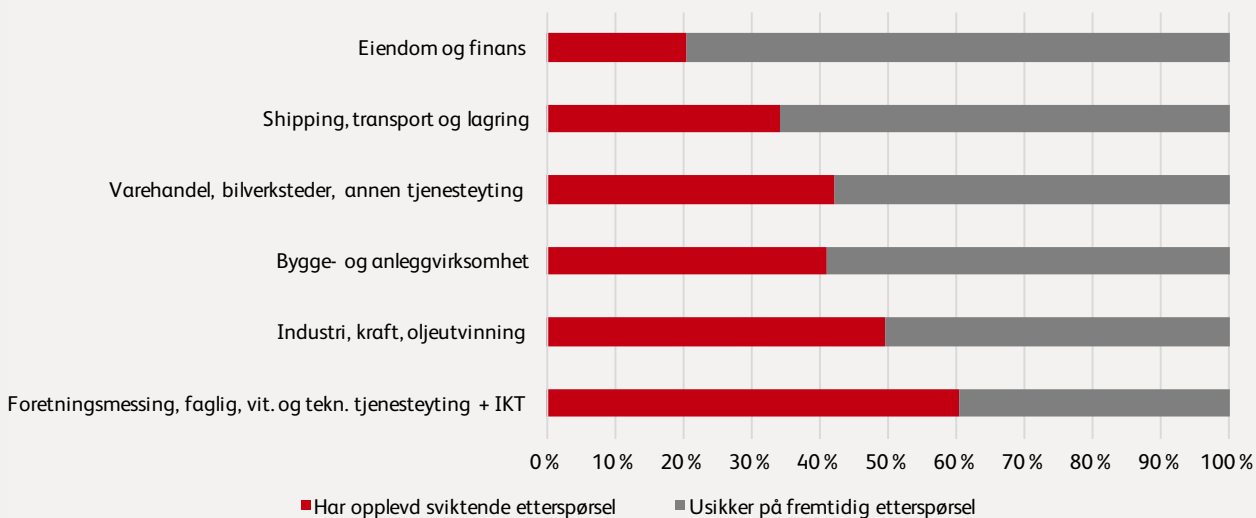
Har din bedrift endret investeringsplaner siste år?

40 prosent av bedriftene mener at sviktende etterspørsel er hovedårsaken til at investeringene er redusert, utsatt eller kansellert. Det er flest bedrifter innen næringene *Industri, kraft og oljeutvinning* og *forretningsmessig tjenesteyting og IKT* som svarer dette. Videre svarer hele 50 prosent at usikkerhet knyttet til *fremtidig* etterspørsel er årsaken til at

investeringene ikke gjennomføres som planlagt. Det er her særlig servicerelaterte næringer, som eksempelvis *eiendom og finans* og *varehandel og annen tjenesteyting*, som oppgir dette. En slik utvikling kan tyde på at vestlandsbedriftene frykter ringvirkningene fra lavere aktivitet i petroleumsnæringen og at de derfor justerer fremtidig produksjon.

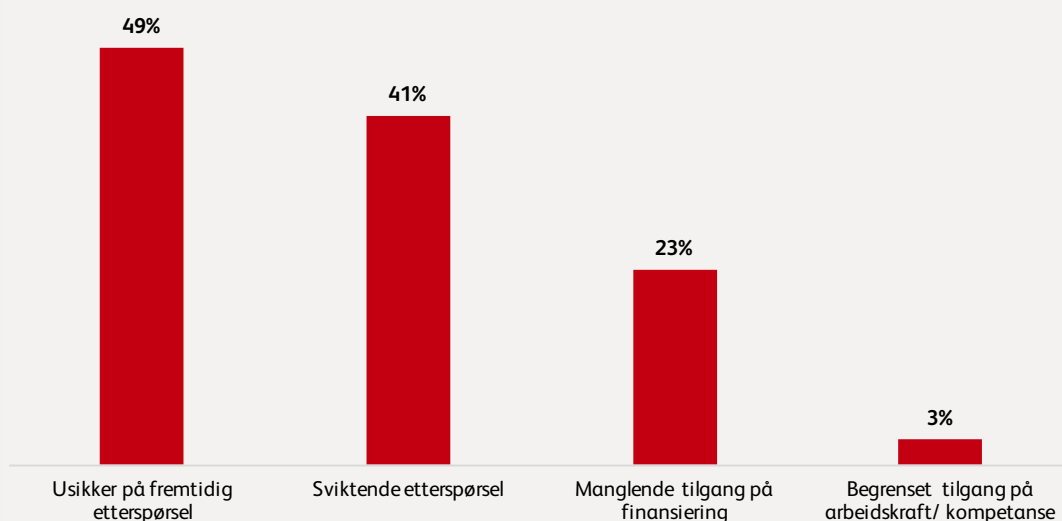
Hva er årsaken til at investeringene er endret i de ulike bransjer?

Videre viser undersøkelsen at om lag 1 av 5 bedrifter oppgir manglende tilgang til finansiering som årsaken til at investeringene er utsatt eller kansellert. Dette indikerer at regelverket vedrørende økte kapitalkrav i kombinasjon med svakere makroøkonomiske utsikter trolig har ført til at norske banker har blitt mer selektive og har redusert utlånsveksten til næringslivet. Dette viser seg igjen i tallene fra Statistisk sentralbyrå

hvor vi har sett tegn til en svakere veksttakt siden høsten 2015. Det er særlig mindre bedrifter med omsetning under 10 millioner som oppgir manglende tilgang til finansiering som grunn for at investeringene har blitt utsatt, redusert eller kansellert. Begrenset tilgang til arbeidskraft er ikke lenger en flaskehals for bedriftene.

Hva er årsaken til at investeringene er utsatt, redusert eller kansellert?

For det neste halve året svarer 25 prosent av bedriftene at de vil øke investeringene, som er samme andel som i forrige rapport. Til sammenligning svarer 8 prosent at de vil redusere investeringene. Det er særlig eksportbedrifter som forventer at de vil investere. Derfor er det ikke overraskende at det er flest bedrifter i Hordaland, som det største eksportfylket, som forventer å øke investeringene. Bergensbedriftene

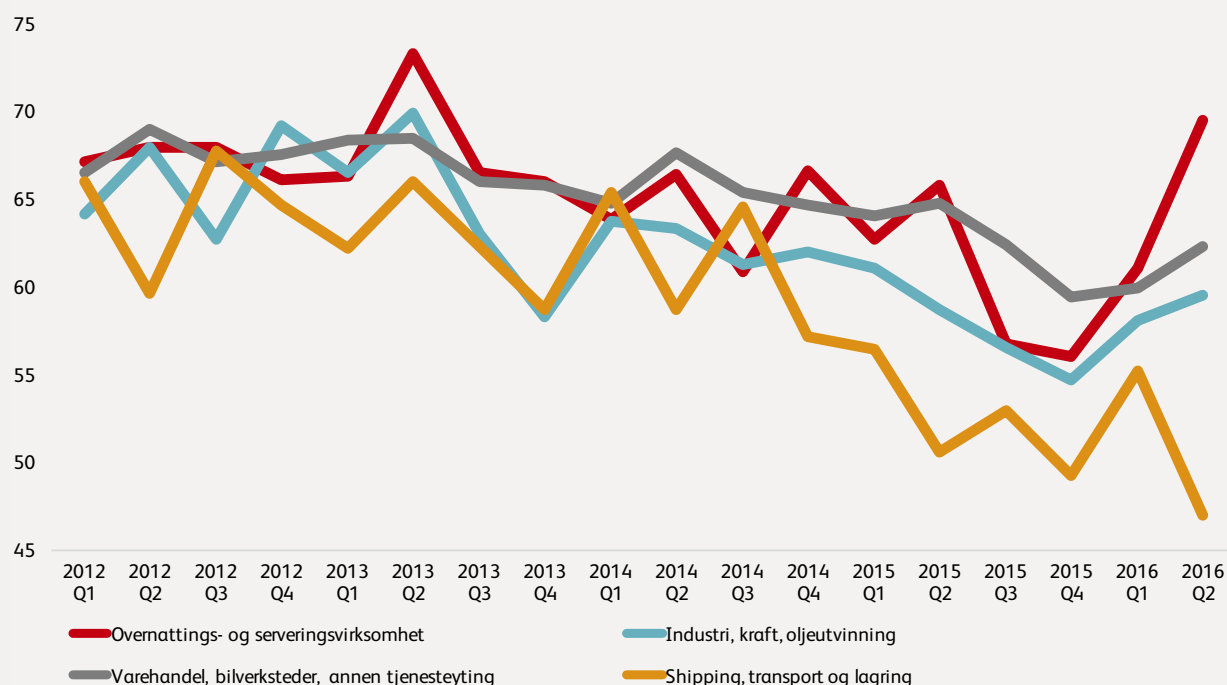
trekker opp hvor 30 prosent svarer at de vil øke investeringene. Det er næringene *eiendom og finans og forretningsmessig tjenesteyting og IKT* som planlegger flest investeringer. På motsatt side er det flest bedrifter i *shipping, transport og lagring* som vil redusere investeringene det neste halve året.

Svak kronekurs gjør flere til optimister i bransjen Overnatting og servering

Overnatting og serveringsvirksomhet nyter godt av en svak krone og bransjen har fått betydelig flere optimistiske bedrifter siden høsten 2015. Bortfallet av etterspørselen fra petroleumsnæringen har preget overnatting og serveringsbransjen, men vi ser nå at en svakere krone påvirker tallene til næringen i positiv retning. Vestlandet er en stor turistdestinasjon i Norge,

og en svak krone gjør Norge til et mer attraktivt reise-mål. Ikke uventet får dette en positiv effekt på indeksen til *Overnatting og servering* ettersom de går inn i sin hovedsesong. En svakere kronekurs gjør også at det er sannsynlig at flere nordmenn vil velge å legge ferien sin til Norge. Dermed gir valutaeffekten en dobbeleffekt på etterspørselen.

Forventningsindeks etter bransje

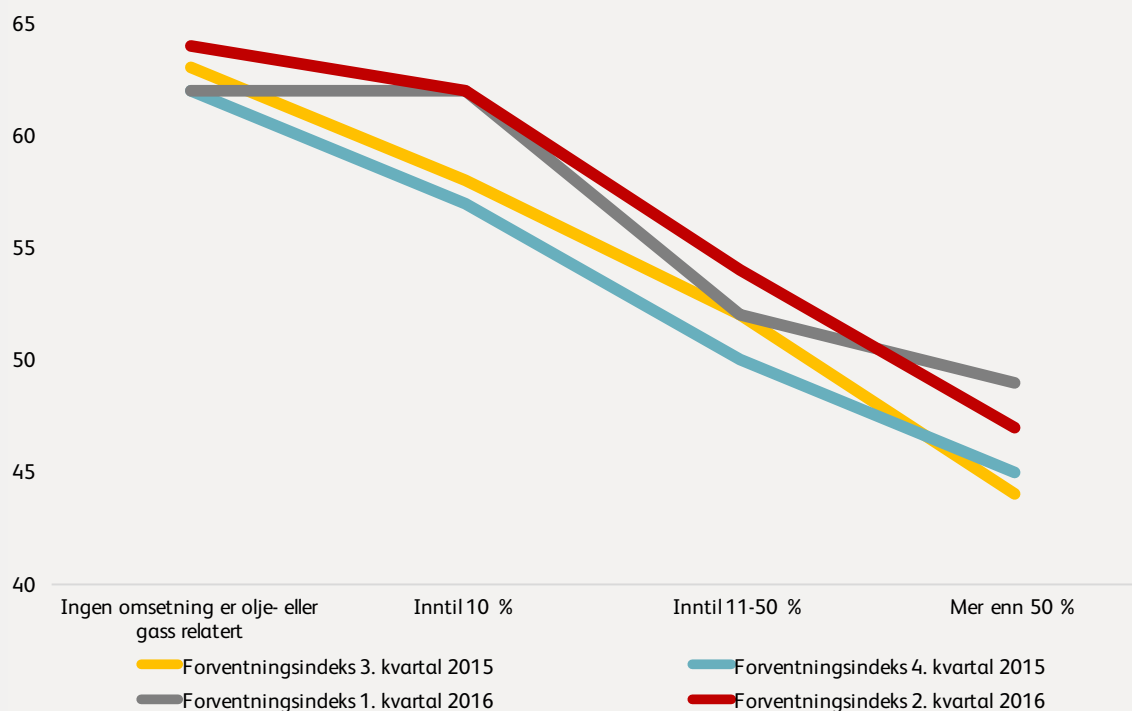

Bransjen med færrest optimister er fortsatt shipping, transport og lagring hvor bare 23 prosent av bedriftene tror på en positiv utvikling for virksomheten det neste halve året. Todelingen mellom oljerelatert virksomhet og virksomheter som ikke er olje- og gassrelatert er fortsatt tydelig. Som grafen på neste

side viser kommer det frem at desto mer bedriftens omsetning er knyttet til olje og gass, jo lavere forventning har man til markeds-situasjonen. Det er imidlertid verdt å merke seg at forventningene ikke er like pessimistiske nå som i andre halvdel av 2015.

Forventningsindeks vs oljerelatert

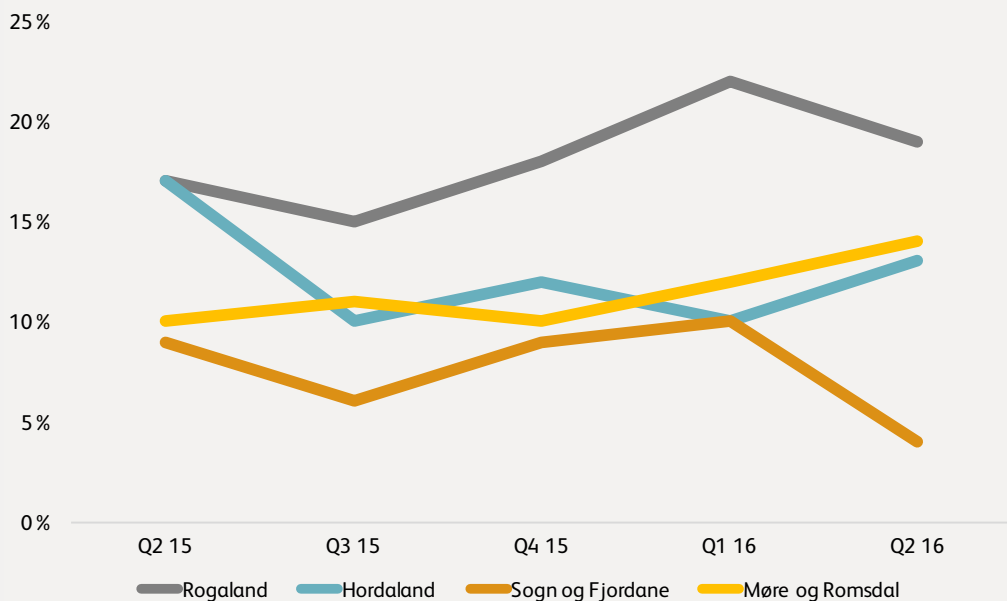

Syssetting

Over 30.000 oljejobber er forsvunnet i løpet av de siste årene og arbeidsledigheten er på sitt høyeste på over 20 år. Ikke uventet er det Vestlandet som har mistet flest arbeidsplasser, noe som gjenspeiles i Vestlandsindeksen. Sysselsettingsindeksen fortsetter å være den svakeste underindeksen, og indeksen opplyser om en tilbakelagt 3-måneders periode med nullvekst i sysselsettingen. Fortsatt er det flest bedrifter med mer enn 100 millioner i omsetning og med høy andel rettet mot olje- og gass som melder om at de har redusert sin bemanning. Forventninger til sysselsettingen i de neste seks måneder er noe bedre enn i forrige rapport, og indeksen flater ut. 20 prosent av vestlandsbedriftene forventer å ansette i løpet av det neste halve året, mens 11 prosent av bedriftene forventer å redusere antall ansatte. I samme periode for to år siden var det 30 prosent som forventet å ansette, mens 6 prosent antok at de ville redusere. Det er flest optimister i bransjen *overnatting og servering* og færrest optimister i næringsgruppen *shipping, transport og lagring*. Oppsigelser og aktivitetsnedgang har ført til at tilgangen på arbeidskraft er blitt mye lettere for vestlandsbedriftene. Særlig tilgangen på faglært arbeidskraft oppleves som stor.

Rogaland fortsetter å ha den største reduksjonen i antall årsverk på Vestlandet, men som grafen viser kan det se ut som om de største nedbemanningsrundene er over. 19 prosent av Rogalandbedriftene har redusert antall årsverk de siste tre måneder mot 22 prosent i forrige rapport. Både Hordaland og Møre og Romsdal fortsetter den negative trenden, og flere bedrifter melder om at de har redusert antall ansatte de siste tre måneder. Mens 10 prosent av Hordalandsbedriftene svarte at de har redusert antall årsverk i forrige indeks, svarer nå 13 prosent det samme. I Møre og Romsdal har 14 prosent redusert bemanningen. I Sogn og Fjordane er det bare 4 prosent av bedriftene som melder om å ha redusert antall årsverk siste tre måneder.

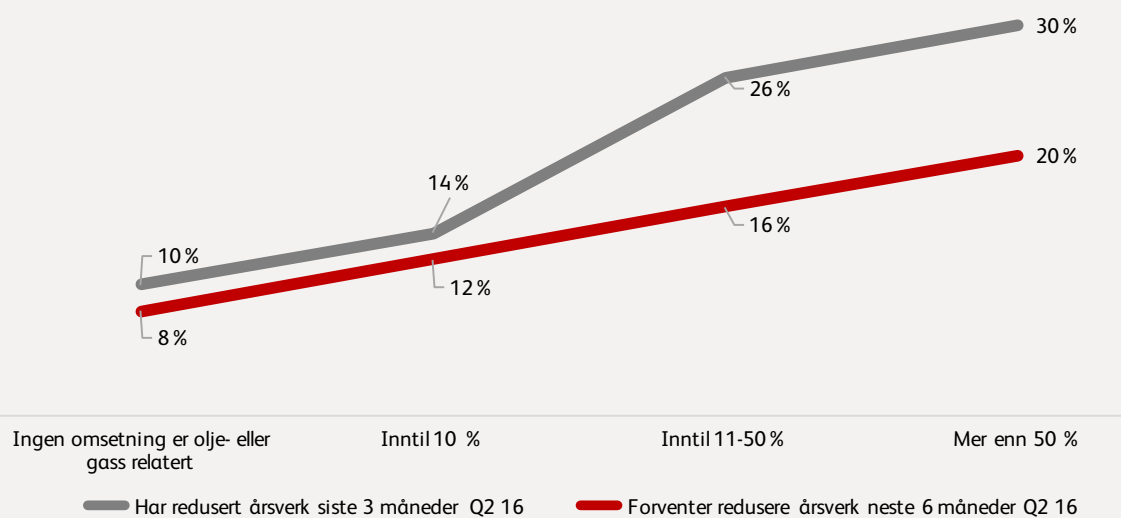
Andel bedrifter som har redusert årsverk siste tre måneder

Til tross for at det er olje- og gassrelaterte bedrifter som har hatt den største reduksjonen i antall årsverk den siste tiden, finner vi også her den største forskjellen mellom faktisk redusert og forventet reduksjon neste seks måneder. Mens 30 prosent av de mest olje- og gasseksponerte bedriftene svarer at de har redusert antall årsverk siste tre måneder, forventer

kun 20 prosent å redusere antall årsverk neste seks måneder. En slik utvikling kan tyde på at de største nedbemanningsrundene er overstått. Samtlige fylker på Vestlandet har forbedret sine forventninger til arbeidsmarkedet sammenlignet med fjerde kvartal 2015.

Utvikling sysselsetting i forhold til olje- og gassrelatert virksomhet

VESTLANDSINDEKS.NO

